

kwartaal

1

jaar

1985

Kwartaaloverzicht binnenlandse veiligheidsdienst

ministerie van binnenlandse zaken

KWARTAALOVERZICHT 1e KWARTAAL 1985

INDEX KWARTAALOVERZICHT 1e KWARTAAL 1985

I. ACTIVITEITEN VAN BUITENLANDSE INLICHTINGEN- EN VEILIGHEIDSDIENSTEN

- Wetenschappelijk - technische spionage door de Poolse inlichtingendienst
- Spionage wereldwijd

II. ANTI-DEMOCRATISCHE STROMINGEN

- Ministerium fur Staatssicherheit viert 35-jarig bestaan
- Positie van de orthodoxie in de CPN
- rechtsextremisme:
 - De Centrumpartij
 - De Centrum-democraten
 - Vikingjeugd/Consortiumjongeren/
Nederlands herstel

III. ACTIVISME-TERRORISME

- Het Anti-Militaristies Onderzoeks Kollektief
- Anti-kernenergie beweging
- Opleving terrorisme in West-Europa

I. ACTIVITEITEN VAN BUITENLANDSE INLICHTINGEN- EN VEILIGHEIDSDIENSTEN

WETENSCHAPPELIJK-TECHNISCHE SPIONAGE DOOR DE POOLSE INLICHTINGENDIENST.

Meermalen reeds is gewezen op de grote inspanningen, die Moskou zich getroost om de groeiende achterstand op het gebied van de wetenschap en techniek in te lopen met gebruikmaking van onoirbare middelen als spionage en ontvreemding. Het ware onjuist te denken dat de Sovjet-Unie hierin alleen zou staan; ook de satellietlanden hebben hun wetenschappelijk-technische spionage grondig georganiseerd en in praktijk gebracht. In Polen is het vooral het Ministerie van Binnenlandse Zaken (M.S.W.) dat zich in dit verband actief betoont.

Onder het Poolse Ministerie van Binnenlandse Zaken (M.S.W.) vallen vrijwel alle niet-militaire inlichtingen- en veiligheidsdiensten. In een vorig kwartaaloverzicht (nr. 1-1984) werd uitgebreid aandacht geschonken aan de diverse departementen en onderdelen van het M.S.W. In dit stuk zal wat meer gedetailleerd worden ingegaan op het functioneren van een onderdeel, te weten het Directoraat VII van Departement I.

Taakstelling en organisatie.

Departement I van het M.S.W. is verantwoordelijk voor het vergaren van inlichtingen in c.q. over het buitenland op politiek, wetenschappelijk, technisch en economisch gebied. Departement I heeft ongeveer 250 inlichtingenofficiëren en zo'n 300 administratieve medewerkers op de loonlijst staan. Daarnaast beschikt men over een groot aantal geheime medewerkers (binnen andere ministeries, instellingen, staatshandelsorganisaties etc.) en kan men rekenen op de steun van support-afdelingen in het M.S.W. Het zwaarst bemande onderdeel van Departement I is Directoraat VII, belast met het vergaren van inlichtingen op het terrein van Wetenschap en Techniek (W. en T.)

Aanvankelijk beschikte Departement I over een afdeling voor industriële spionage. In 1972 verkreeg deze afdeling de status van Directoraat en werd zij semi-autonoom.

Redenen voor deze opwaardering waren o.a.:

- het grote belang dat werd gehecht aan de verwerving van informatie op het terrein van W. en T.;
- het succes van de afdeling, hetgeen had geleid tot grote personeelsuitbreiding.

Directoraat VII telt drie operationele afdelingen:

a. Afdeling Machine Industrie.

Deze afdeling is belast met de acquisitie van electronica (met name micro-electronica) en tracht informatie te vergaren omtrent de productie van motoren en consumptiegoederen, zoals televisie toestellen, koelkasten etc. Gezien de grote belangstelling die van Poolse zijde aan de dag wordt gelegd voor computer-onderdelen en andere vormen van micro-electronica is het aannemelijk dat deze afdeling thans de belangrijkste plaats inneemt binnen Directoraat VII.

b. Afdeling Chemische Industrie

Deze afdeling is onderverdeeld in secties voor Pharmacie, rubber, textiel en petro-chemie.

c. Afdeling Zware Industrie.

Deze afdeling tracht informatie over en benodigdheden voor de mijnbouw, gaswinning en staalindustrie te verkrijgen.

Naast inlichtingenofficieren heeft iedere afdeling uiteraard een secretariaat voor het verrichten van typewerk, voor de behandeling van de post etc. Ter ondersteuning van de drie operationele afdelingen werd in de jaren zeventig de afdeling Informatie in het leven geroepen. Alle aanvragen van Directoraat VII voor support van andere afdelingen (volgacties, technische acties enz.) gaan via de afdeling Informatie. Bovendien is dit dienstonderdeel belast met de opslag van documenten.

Werkwijze

Het economisch bestel in Polen verschilt uiteraard sterk van het onze. Vrijwel alle economische activiteiten worden door de overheid gecoördineerd.

Iedere industriële organisatie moet met een beperk budget bepaalde opdrachten uitvoeren. Indien een bedrijfsleider denkt dat de inlichtingendienst behulpzaam zou kunnen zijn bij het verkrijgen van benodigdheden, dan neemt hij contact op met het Ministerie waaronder zijn bedrijf of organisatie valt. Een chemisch bedrijf klopt dan bijvoorbeeld aan bij het Ministerie van Chemische Industrie. Het M.S.W. heeft binnen ieder Ministerie contactpersonen, die de industriële wensen vertalen in concrete aanvragen c.q. opdrachten voor Directoraat VII.

Voor iedere uitgevoerde opdracht krijgt Directoraat VII een vergoeding, afhankelijk van de waarde van het verkregen object of van de vergaarde informatie. Op deze manier wist Directoraat VII in de jaren zeventig - en wellicht nog steeds - de hele begroting van Departement I te "verdienen".

Alle officieren van Directoraat VII hebben een gedegen wetenschappelijke opleiding genoten, zodat zij veelal in staat zijn zelf te bepalen hoeveel bestaande objecten of gegevens waard zijn. In bepaalde gevallen echter wordt een beroep gedaan op specialisten, die geen deel uitmaken van de inlichtingendienst. Meestal komen deze specialisten daartoe naar het kantoor van Departement I, doch sommigen worden ontvangen in een safe-house.

Officieren van Departement I kunnen worden verdeeld in drie categorieën, te weten:

- eerste lijn-officieren; zij zijn werkzaam op het hoofdkwartier in Warschau en gebruiken voor bepaalde operaties c.q. opdrachten een dekmantel, veelal een Ministerie of een officieel regerings-instituut;
- tweede lijn-officieren; zij zijn continu werkzaam onder de vlag van een Ministerie. Zij worden betaald door Departement I doch ontvangen ook een salaris van het Ministerie, waar zij officieel werkzaam zijn. Dit salaris dient echter te worden overhandigd aan Departement I;
- officieren werkzaam onder andere dekmantels.

Wat dekmantels betreft, gaat de voorkeur van Directoraat VII uit naar de grote "industriële" Ministeries (Ministerie van Chemische Industrie, Ministerie van Machine Industrie etc.). Bekend is dat ook het "Pools Comité voor Wetenschappelijke Samenwerking met het Westen" veelvuldig gebruikt is als dekmantel voor officieren van Directoraat VII.

Een groot deel van de informatie verkrijgt Directoraat VII door het raadplegen van open bronnen, d.w.z. kranten, tijdschriften en andere publicaties. Met name de Poolse Handelsmissies in het Westen spelen bij de vergaring daarvan een belangrijke rol.

Ook het onderzoeken van bagage van en het af luisteren van gesprekken tussen Westerse zakenlieden blijkt vaak profijtelijk. Tenslotte maakt Directoraat VII gebruik van agenten en informanten. Veel potentiële gesprekspartners reizen van en naar Polen, zodat er in de meeste gevallen zogenaamde Hoofdkwartier-operaties kunnen worden opgebouwd, waarin geheime medewerkers in Polen worden gebriefd en gedebriefd.

Het komt ook voor dat officieren van Directoraat VII naar het Westen reizen voor ontmoetingen met agenten. Operationeel-technisch levert dit meestal geen problemen op. Tijdens dergelijke reizen gebruiken deze officieren een zodanige dekmantel, dat hun contacten met Westerse zakenlieden volkomen legitiem lijken.

Geheime ontmoetingen en het gebruik van dode brievenbussen zijn in deze sfeer uitzonderlijk. Bijkomend voordeel is het feit dat industriële spionage in het Westen geen zwaar misdrijf is, zodat het risico dat runner en agent lopen niet groot is.

Op basis van een visum-aanvraag kan Directoraat VII vaak al bepalen of een bezoeker uit het Westen de moeite van een operationele actie waard is.

Ten slotte vormen de Poolse kolonies in de diverse westerse landen een belangrijk recruterings-veld voor de Poolse dienst. Sommige Poolse emigranten bekleden in het Westen functies die voor Directoraat VII interessant zijn. Daar velen van hen nog banden hebben met hun land van herkomst, kunnen zij gemakkelijk tot samenwerking worden gedwongen.*

De aan ambassades verbonden culturele attache's onderhouden contact met alle Poolse wetenschappers, die tijdelijk in het Westen verblijven. Ook in ons land kon bij herhaling worden vastgesteld dat medewerkers van de Poolse Vertegenwoordiging belast zijn met, dan wel betrokken zijn bij, het runnen van operaties in de sfeer van Wetenschap en Techniek.

[illegible]

*Uit beveiligingsoogpunt blijkt het dus geboden met name personen, die toegang hebben tot gerubriceerde informatie, door voorlichtende arbeid te waarschuwen voor de veiligheidsrisico's, die verbonden zijn aan het reizen naar communistisch geregeerde landen .

SPIONAGE WERELDWIJD.

Onder dit hoofd zal voortaan een van kort commentaar voorzien overzicht worden gegeven van spionage-affaires, die in het afgelopen kwartaal de pers hebben gehaald.

- Stanislaw J. , medewerker van de Poolse ambassade in Parijs, werd medio januari 1985 door de Franse autoriteiten tot persona non grata verklaard.
Als reden werd opgegeven, dat J. teveel belangstelling toonde voor het in Parijs gevestigde coördinatiecomité van de Poolse vakbond "Solidariteit".

Eens te meer blijkt hieruit dat de Poolse inlichtingendienst veel belangstelling heeft voor (ex-) Polen in het Westen. Enerzijds tracht men deze Polen te gebruiken voor offensieve spionagedoeleinden, anderzijds heeft de belangstelling een defensief c.q. controlerend karakter.

Ook in ons land werd bij herhaling geconstateerd dat Poolse officiële vertegenwoordigers, met name medewerkers van het consulaat, opereren binnen de Poolse kolonie.

- Op 15 januari 1985 werd bekend dat Yuriy K. , cultureel attache aan de Sovjet-ambassade te Madrid, enkele dagen daarvoor door de Spaanse regering tot persona non grata was verklaard.
K. had volgens de officiële lezing "activiteiten ontplooid onverenigbaar met zijn functie".
Volgens persberichten zou hij meer belangstelling hebben getoond voor bepaalde industrieën dan voor culturele manifestaties. In feite had K. getracht documenten te bemachtigen met informatie omtrent de Spaanse politiek inzake technologie en wetenschap voor de volgende jaren.

De K. -zaak kan in de annalen worden bijgeschreven als een typisch voorbeeld van een praktijkgeval dat geheel en al beantwoordt aan de theorie; derhalve een affaire zonder schokkende of zelfs maar opmerkelijke gebeurtenissen. Wel heeft men van Sovjet-Russische zijde achteraf nog gepoogd deze zaak af te schilderen als een Spaanse provocatie, bedoeld om de relaties tussen de beide landen te verstoren.

- Begin februari 1985 kwam het bericht dat ook de Sovjet-Unie was betrokken bij wat werd genoemd "India's grootste spionageschandaal".
Volgens het Engelstalige "Indian Express" werd in verband hiermee een Sovjet-burger, werkzaam op de Sovjet-ambassade te New-Delhi, het land uitgewezen.

Alhoewel dag- en weekbladen ruim aandacht hebben besteed aan het "spionageschandaal" in India, moet er rekening mee worden gehouden dat dit slechts de top van de ijsberg is. Ook al zou het bericht van de uitwijzing van een Sovjet-burger op waarheid berusten, dan nog moet worden aangenomen dat de door de onthulling geleden schade voor enkele Westerse landen - zoals

Frankrijk en de Verenigde Staten - groter zal zijn dan voor de
Sovjet-Unie.

.....

II. ANTI-DEMOCRATISCHE STROMINGEN

MINISTERIUM FUER STAATSSICHERHEIT VIERT 35-JARIG BESTAAN

Op 6 februari j.l. vierde het Ministerium fuer Staatssicherheit (MfS), het civiele inlichtingen- en veiligheidsapparaat van de DDR, zijn 35-jarig bestaan met een "Kampfmeeting" van MfS-functionarissen in het Paleis van de Republiek in Oost-Berlijn, die o.a. werd bijgewoond door de politieke top van de Sozialistische Einheitspartei Deutschlands (SED) en delegaties van inlichtingen- en veiligheidsdiensten van andere Oostbloklanden. Hoogtepunt van de festiviteit en vormden de toespraken van de secretaris-generaal van de SED Erich HONECKER en de minister van Staatsveiligheid Erich MIELKE, die beiden ingingen op de loyaliteit van het MfS tegenover de SED en op de samenwerking tussen de Oostduitse geheime dienst en zijn Sovjetrussisch equivalent, het KGB. Zij benadrukten daarmee voor de zoveelste maal de rol die het MfS als effectief instrument van de Oostduitse CP en "natuurlijke" bondgenoot van de Sovjetrussische Staatsveiligheidsdienst zowel in nationaal als in internationaal opzicht dient te vervullen.

Op 8 februari jl. bestond het Oostduitse Ministerium fuer Staatssicherheit (MfS) 35 jaar. De feestelijkheden naar aanleiding van het zevende lustrum van het civiele inlichtingen- en veiligheidsapparaat van de DDR werden reeds op 4 februari ingeleid met een besloten bijeenkomst in Oost-Berlijn, waarop partij- en staatsleider Erich HONECKER de SCHARNHORST-orde* uitreikte aan verdienstelijke functionarissen van het MfS en een aantal generaal-majors en kolonels van de staatsveiligheidsdienst respectievelijk tot luitenant-generaals en generaal-majors bevorderde.

*De SCHARNHORST-orde, genoemd naar de oprichter van het Pruisische Volksleger Gerhard von SCHARNHORST (1755-1813), wordt toegekend aan hen die zich op bijzondere wijze in militair opzicht verdienstelijk hebben gemaakt bij de verdediging van de DDR of de versteviging van de banden met de "sozialistischen Bruderarmeen" van de andere Oostbloklanden.

De plechtigheid werd bijgewoond door de secretaris van de Nationale Verdedigingsraad van de DDR Fritz S' en de SED-Politburoleden Erich MIELKE, tevens minister van Staatsveiligheid, en Egon K. . Laatstgenoemde verving in mei 1984 Paul V als secretaris van het Centraal Comité (CC) van de SED en is sindsdien in die functie o.a. belast met het politieke toezicht op de inlichtingen- en veiligheidsorganen van de DDR.

Op 6 februari werd het 35-jarig bestaan van het MfS officieel gevierd met een "Kampfmeeting" in het Paleis van de Republiek in Oost-Berlijn. Aan de festiviteiten werd deelgenomen door een groot aantal MfS-topfunctionarissen in gala-uniform, die onder normale omstandigheden niet in de openbaarheid plegen te verschijnen. Onder hen bevond zich ook de 62-jarige "Generaloberst" Markus W., die ten tijde van het HITLER-regime als joods "Exilkommunist" in de Sovjetunie heeft gestudeerd en na de Tweede Wereldoorlog in snel tempo is opgeklommen tot onderminister van Staatsveiligheid. In deze functie leidt hij al 28 jaar de Hauptverwaltung Aufklärung (HVA), het offensieve hoofddirectoraat van het MfS, dat over een "eigen" verbindingsstaf met het KGB beschikt en in Westerse veiligheidskringen wordt beschouwd als een van de meest succesvolle spionagediensten in de laatste decennia. Uit het publieke optreden van W., die reeds op 5 februari voor het eerst in een Oostduits televisieprogramma was verschenen, werd door westerse waarnemers afgeleid dat hij zich opmaakt om de 77-jarige Erich MIELKE te zijn tijd op te volgen als minister van Staatsveiligheid en politburolid.

Behalve door MfS-functionarissen werd de viering bijgewoond door een Sovjetrussische delegatie onder leiding van generaal Georgi Z., eerste plaatsvervangend voorzitter van het KGB, en door vertegenwoordigers van inlichtingen- en veiligheidsdiensten van andere Oostbloklanden. De politieke top van de SED was in het Paleis van de Republiek vertegenwoordigd met twaalf van de 21 Politburoleden, hetgeen illustratief genoemd mag worden voor de nauwe banden van de Oostduitse communistische partij met het MfS.

Een van de hoogtepunten van de "Kampfmeeting" was de toespraak van Erich HONECKER, waarbij deze uitvoerig de loftrompet stak over de verrichtingen van het MfS in zijn 35-jarig bestaan. De oprichting van het ministerie omschreef de secretaris-generaal van de SED als "een stap naar de praktische verwezenlijking van de leninistische ervaring dat een revolutie slechts dan iets waard is, wanneer zij zich ook weet te verdedigen".

De "kameraden van het MfS" hebben sindsdien volgens HONECKER als "toegewijde strijders van de partij" naar het "grote voorbeeld" van Feliks DZERZHINSKY* iedere opdracht van de partij en van de "arbeiders- en-boerenstaat" met "groot verantwoordelijkheidsbesef en vakbekwaamheid" vervult. "Samen met de Chekisten** van de Sovjetunie en alle broederlanden voeren zij (de MfS-medewerkers) een onverzoenlijke, succesvolle strijd tegen de gemeenschappelijke vijand, tegen de vijand van de vrede en de verzoening tussen de volkeren, tegen de vijand van de mensheid, tegen het imperialisme". HONECKER zei ervan overtuigd te zijn "dat de Chekisten van de Duitse Democratische Republiek onder leiding van de partij van de arbeidersklasse (lees: de SED) ook in de toekomst steeds bereid zijn in iedere situatie de bedoelingen, plannen en acties van de vijand tijdig te onderkennen en te doorkruisen".

Aan het slot van zijn rede deelde HONECKER mee, dat op voorstel van het Politburo van de SED en het presidium van de ministerraad van de DDR was besloten om de Karl-MARX-orde, de hoogste staatsonderscheiding, toe te kennen aan het Ministerium für Staatssicherheit wegens bewezen verdiensten "voor de versterking van de republiek en de bescherming van het socialisme". Staatsveiligheidsminister Erich MIELKE nam vervolgens namens zijn ministerie ook een erevaandel van het Centraal Comité van de Oostduitse CP in ontvangst.

In zijn dankwoord verzekerde MIELKE dat de besluiten van de SED het handelen van het MfS bepalen: "Zonder deze duidelijke leiding kan geen enkel socialistisch staatsorgaan succesvol werkzaam zijn". De minister verklaarde dat "de dapperheid, standvastigheid, opofferingsgezindheid, het patriottisme en het internationalisme" van de Sovjet-Chekisten en "Kundschafter"*** een "lichtend" voorbeeld zijn voor de MfS-medewerkers. Volgens MIELKE vereiste de "agressieve confrontatie- en bewapeningspolitiek" van de Verenigde Staten en de NAVO een verdere verdieping van de banden van het MfS met de Sovjet-Chekisten en leden van "broederorganen" van andere socialistische landen. Daarna maakte MIELKE impliciet duidelijk dat in het krachtenspel tussen Oost en West de spionage een "onvermijdelijk" strijdmiddel is: "Zolang het imperialisme bestaat, zolang er krachten zijn, die ter verwezenlijking van hun politieke doelen bereid zijn militaire middelen in te zetten en subversieve acties te organiseren, blijft het werk van de socialistische "Kundschafter" een onbetwistbare noodzakelijkheid,

*Feliks Edmundovich DZERZHINSKY was de oprichter en leider van de eerste Sovjetrussische staatsveiligheidsdienst "Vse-Rossiyskaya Chrezvychaynaya Komissiya Po Borbe S Kontrrevolitsey i Subotazhem" ('CHEKA'), voorloper van het huidige KGB, die het revolutionaire Rusland omstreeks 1920 niet alleen van talloze vijanden, maar ook van een aantal bondgenoten van de Bolsjeviki zuiverde.

**Oorspronkelijk aanduiding voor medewerker van de CHEKA. Nu: eretitel die in de Sovjetunie wordt gebruikt voor leden van het KGB en in de DDR voor functionarissen van het MfS.

***Oostduitse aanduiding voor inlichtingenofficier.

want zij zijn de ware "Kundschafter" van de vrede. De helden van de geheime strijd zijn vurige patriotten en internationalisten, moedige strijders tegen de oorlog en de anti-socialistische plannen en machinaties van de klassevijand". MIELKE sloot zijn dankwoord af met de verzekering dat de MfS-medewerkers ook in de toekomst alles zullen doen om de leidende rol van de partij in het ministerie te versterken om daarmee de "strijdkracht" en "revolutionaire waakzaamheid" te vergroten, zodat de "chekistische wapens" met het oog op de internationale situatie "meesterlijk beheerst en ingezet kunnen worden".

De inhoud van de toespraken van HONECKER en MIELKE is indicatief voor de rol die het MfS in nationaal en internationaal opzicht dient te vervullen. Beide SED-prominenten benadrukten dat het inlichtingen- en veiligheidsapparaat van de DDR zijn taken vervult onder controle van de SED, en conform de besluiten van de Oostduitse CP. Hieruit blijkt eens te meer dat het MfS op de eerste plaats fungeert als "zwaard en schild" van de SED, waardoor in de praktijk weinig overblijft van de theoretische scheiding tussen partij- en staatsorganen in de DDR. Het gemak waarmee HONECKER en MIELKE voorbijgingen aan het feit dat in Oost-Duitsland althans op papier nog vijf niet-communistische politieke partijen bestaan is kenmerkend voor de ondergeschikte positie die deze partijen in het politiek en maatschappelijk bestel innemen. Ook de aanwezigheid van de SED-top in het Paleis van de Republiek toont aan dat de Oostduitse staatsveiligheid tot de exclusieve verantwoordelijkheid van de communistische partij moet worden gerekend.

De verwijzing naar het voorbeeld van de Sovjet-chekisten, waaraan de MfS-functionarissen zich volgens HONECKER en MIELKE dienen te spiegelen, geeft aan dat de Oostduitse inlichtingen- en veiligheidsdienst zich in het internationale krachten spel tussen Oost en West onverminderd aan de zijde van zijn Sovjetrussisch equivalent heeft te scharen. Het pleidooi van MIELKE om de goede relaties tussen MfS en KGB uit te bouwen tot een nog nauwer samenwerkingsverband is geen novum, maar maakt nog eens duidelijk dat de DDR op het terrein van het inlichtingen- en veiligheidswerk nog steeds als een van de trouwste vazallen van de USSR moet worden beschouwd.

Karakteristiek voor de onaantastbare positie van het MfS is de relatief grote openheid die betracht werd in de toespraken van HONECKER en MIELKE. De Oostduitse partijkrant "Neues Deutschland" publiceerde niet alleen integraal de teksten van de redevoeringen van de partijleider en de Staatsveiligheidsminister, maar wijdde in totaal zelfs twee volle pagina's aan de festiviteiten in het paleis van de Republiek. Er werd onder andere ook een korte rede van een voormalige "Kundschafterin" afgedrukt, waarin geen geheim werd gemaakt van de activiteiten van MfS-inlichtingenofficieren in het Westen en rechtstreeks werd gewezen naar de "kameraden", die "onder moeilijke omstandigheden strijden aan het onzichtbare front en vandaag in gedachten bij ons zijn". Daarnaast werd ook een felicitatieboodschap van Volker K: van de Oostduitse Academie van Wetenschappen in het SED-dagblad overgenomen.

K refereerde hierin indirect aan de niet onaanzienlijke staat van dienst die het MfS inmiddels op het gebied van de wetenschappelijke en technische spionage heeft verworven door te getuigen van zijn trots over de steeds betere samenwerking tussen MfS-functionarissen en geleerden in het kader van de verdere ontwikkeling van de wetenschap in de DDR.

De ruime aandacht, die in de Oostduitse pers werd besteed aan de viering van het zevende lustrum van het MfS staat in schril contrast met het absolute stilzwijgen dat de media van de DDR tegelijkertijd bewaarden over het voor Oosteuropese verhoudingen unieke proces te Torun in Polen, waar vier leden van de Poolse veiligheidsdienst terecht stonden wegens de moord op de vooraanstaande oppositionele geestelijke Jerzy P .*. Door de Poolse autoriteiten is steeds benadrukt dat het viertal op eigen initiatief heeft gehandeld. De priestermoord werd daarbij voorgesteld als een politieke provocatie tegen de nationale verzoeningspolitiek van premier en partijleider JARUZELSKI. Volgens Westerse waarnemers hebben HONECKER en MIELKE in hun toespraken - met name door het accentueren van de trouw van het MfS tegenover de SED - duidelijk willen maken, dat zich een dergelijke affaire onder Oostduitse omstandigheden niet kan voordoen. Het accentueren van de rol, die het civiele inlichtingen- en veiligheidsapparaat speelt als effectief instrument van de SED, kan echter ook geïnterpreteerd worden als een waarschuwing aan het adres van andersdenkenden in de DDR om de grenzen, die de leiding van de communistische partij heeft vastgesteld niet te buiten te gaan.

.....

*De vier betrokkenen zijn inmiddels veroordeeld tot lange gevangenisstraffen

POSITIE VAN DE ORTHODOXIE IN DE CPN

Op 1,2 en 3 maart jl. organiseerde de CPN haar 29ste partijcongres. In de voorbereiding werd al snel duidelijk dat het de wens was van de partijleiding dat het ditmaal een rustig partijcongres zou worden. Alle controversiele punten, zoals een herziening van de partijstatuten en een discussie over de concrete betekenis van het feminisme voor de partijpolitiek, waren zorgvuldig van de agenda geweerd. Het congres restte derhalve niet veel meer dan in te stemmen met de pogingen de CPN weer nadrukkelijker als actiepartij te presenteren en het verkiezen van een nieuw partijbestuur.

Nog maar nauwelijks een jaar geleden dreigde de CPN te bezwijken aan interne controversen, die in emotievolle debatten rond het nieuwe partijprogramma tot uitbarsting kwamen. Het uiteindelijke resultaat van de discussies was een partijprogram, waarin tevergeefs was getracht onverzoenlijke tegenstellingen met elkaar te verzoenen. Veel vernieuwingsgezinde CPN-ers vonden het program een knieval voor de orthodoxie en bedankten daarom voor de eer van het partijlidmaatschap. Dit laatste deden ook veel orthodoxen, omdat zij juist vonden dat de CPN de communistische uitgangspunten volledig had losgelaten. Sommigen van hen organiseerden zich in het Verbond van Communisten in Nederland (VCN), dat aan "internationalistische solidariteit" en arbeidersstrijd de voorrang geeft.

Het uittreden van delen van de beide vleugels heeft op zich niet geleid tot het herstel van normale kameraadschappelijke verhoudingen in de CPN. Met name een orthodoxe groep rond Fre MEIS slaagde er in korte tijd in aan te tonen dat het aangenomen partijprogram niet hanteerbaar was in de politieke praktijk. In de districten, waar orthodoxen de overhand hebben, hield men vast aan de eigen uitgangspunten, zonder zich te storen aan de opvattingen van de partijleiding. Wel werden de activiteiten van die districten onderling gecoördineerd. Daartoe kwamen vertegenwoordigers van die districten - o.a. Groningen, Drenthe, Noord-Holland-Noord - met gelijkgezinden uit andere districten regelmatig in Enkhuizen bijeen. In de partij stond de orthodoxe vleugel derhalve bekend als het Enkhuizer Overleg (EO). Het voornaamste oogmerk van het EO was te komen tot een herorientatie van de CPN op het marxisme-leninisme, niet door het aangaan van oeverloze theoretische discussies, maar door praktisch handelen. Heel concreet hield dat in, dat het EO van de CPN weer een typische marxistische strijdorganisatie wilde maken, een organisatie die haar betekenis vooral ontleent aan buitenparlementaire activiteit. Ter stimulering van die activiteit achtte het EO het zelfs noodzakelijk op landelijk niveau een manifestatie te organiseren. Het initiatief voor zo'n nationale partijmanifestatie werd vrijwel onmiddellijk overgenomen door de partijleiding die er ook een mogelijkheid in zag om een nieuw elan in de CPN te bewerkstelligen. In verdere gesprekken bleek de CPN-leiding het EO ook in politieke zin enige genoegdoening te willen schenken.

Niet uitgesloten is dat daartoe werd overgegaan om te voorkomen dat een verdergaande afsplitsing van orthodoxen de materiele bestaanszekerheid van de CPN en de daarmee verbonden instellingen in onmiddellijk gevaar zou brengen. De veranderingen van de CPN-politiek in orthodoxe richting namen soms zelfs een spectaculair karakter aan. Zo leverde de in Amsterdam op 3 februari gehouden manifestatie een beeld op van eensgezindheid dat in veel opzichten deed denken aan de strijdbare partijmanifestaties in het verleden.

Het in politiek opzicht naar elkaar toeschuiven van partijleiding en EO kwam ook tot uitdrukking in de ontwerp-resolutie voor het 29ste CPN-congres en in het vermijden van verdere discussies over twistpunten. Tijdens dit congres bleek de verhouding tussen CPN en het dagblad De Waarheid gevoelig te liggen, evenals de bespreking van nieuwe ontwerpstatuten. Over de relatie tot de Waarheid had een partijbestuurscommissie een notitie vervaardigd waarin een sterkere binding van het dagblad aan de CPN werd bepleit. Het congres hoefde daarover echter geen uitspraak te doen, omdat het nieuwe partijbestuur ook op grond van eerdere congresbesluiten het overleg met de redactie van het dagblad zou kunnen aanvangen. Nieuwe ontwerpstatuten werden wel gepubliceerd, maar gingen vergezeld van een overstelpende hoeveelheid kritiek op daarin vervatte regels, zodat de conclusie van het partijbestuur voor de hand liggend was: dit ontwerp was nog niet rijp voor een besluitvormende discussie.

Nieuwe emoties en nieuwe breuken werden door het vooruitschuiven van de beslissing over deze discussiepunten voorkomen. Het congres kon zo in alle rust verlopen, maar leverde niettemin interessante gezichtspunten op. Met name drie punten waren in dit verband van belang:

1. De CPN nam op impliciete wijze afscheid van de politiek van confrontatie jegens de partijen uit de Oosteuropese landen, zoals die op het vorige partijcongres geformuleerd werd. Toen werd immers vastgesteld dat de Sovjet-Unie niet meer de natuurlijke bondgenoot is van de CPN in de internationale vredesstrijd en verbrak de CPN de banden met de Tsjechoslowaakse en Poolse partij ten gunste van democratische bewegingen als CHARTA '77 en Solidarnosc. Volgens de resolutie voor het 29ste CPN-congres wil de CPN in vraagstukken van vrede en veiligheid in de Oost-West-relatie stimulerend optreden "door het benutten van haar eigen internationale kontakten".

Deze korte formulering bleek niet voor discussie vatbaar: zowel amendementen die een principiële loyaliteit vroegen voor de zaak van de socialistische landen als amendementen die vroegen om een bevestiging van de noodzaak van relaties met CHARTA '77 en Solidarnosc werden zonder stemming verworpen. Intussen lijkt de CPN haar contacten met de Oosteuropese landen weer te verstevigen. Perscommuniqué's, uitgegeven in Oost-Europa na bezoeken van partijvoorzitter IZEBOUD aan de SED en de CPSU in resp. oktober en december 1984, maakten duidelijk dat de CPN de betrekkingen met die partijen wil verdiepen "in het belang van de gemeenschappelijke strijd voor vrede en sociale vooruitgang".

2. De congresstukken lieten er geen twijfel over bestaan dat na alle voorgaande discussie dit een congres moest worden van actie. De bedoeling was besluiten van die strekking te nemen, waaraan communisten eensgezind en "con amore" uitvoering zouden kunnen geven.
De resolutie benadrukte vier aspecten van actie: de sociaaleconomische strijd, de solidariteit met bevrijdingsbewegingen en de anti-racistische en -fascistische strijd; evenzovele elementen van traditionele communistische politieke actie. Typerend voor de huidige CPN is wellicht dat er vrijwel geen aandacht meer blijkt voor het feminisme, dat nog maar twee jaar geleden de CPN bijna deed exploderen. Opvallend is voorts de nadruk die weer wordt gelegd op de sociaaleconomische strijd. Zelfs de oprichting van bedrijfsgroepen wordt weer bepleit, alsmede een versterking van de coördinatie van het bedrijfs- en vakbewegingswerk.
3. De verkiezing van een nieuw partijbestuur bleek al tijdens de voorbereidingen op het congres de gemoederen danig bezig te houden. Het verkiezen van een nieuw partijbestuur is de belangrijkste taak van het congres, zo luidde bijvoorbeeld het oordeel van partijbestuurslid L. M. . Het nieuwe bestuur moest, in tegenstelling tot het oude, in staat zijn collectief leiding te geven aan de CPN door met grote inzet uitvoering te geven aan genomen besluiten. Het hele partijbestuur was trouwens opvallend zelfkritisch ten aanzien van het eigen functioneren. "Het bestuur slaagde er onvoldoende in om als bestuurlijk centrum te functioneren", het "slaagde er niet in zich als collectief in te zetten": "het bestuur funktioneerde niet effectief", zo constateerde het zelf in het verslag van zijn werkzaamheden. Maar hoewel het partijbestuur het eigen falen wel tijdig signaleerde, wist het geen oplossingen voor de problemen te vinden. Het disfunctioneren van het partijbestuur bleek ook op andere wijze. Niet minder dan acht leden bedankten tussentijds: in een aantal gevallen ging dit gepaard met het opzeggen van het lidmaatschap van de CPN. Zonder uitzondering betrof het hier CPN-ers, behorende tot de vernieuwingsgezinde groep. De opkomst van de overigen voor vergaderingen van het partijbestuur was ongewoon laag met een opkomstpercentage van beneden de zestig procent. Partijbestuursvergaderingen met minder dan de helft van de 55 gekozen leden, zullen in het jongste verleden dus eerder regel dan uitzondering zijn geweest.

Forse kritiek op het kwalitatief en kwantitatief functioneren van het partijbestuur moest wel leiden tot ingrijpende mutaties daarin. Uiteraard gaf zo'n te voorziene wijziging aanleiding tot allerlei manoeuvres vooraf, zowel van orthodoxe als van vernieuwingsgezinde zijde, met het doel uiteraard om tot een aanvaardbare samenstelling van het partijbestuur te komen. Deze manipulaties hadden niet alleen betrekking op het maken van afspraken over kandidaten die de voorkeur moesten hebben - binnen de EO-groep circuleerde zelfs een schriftelijk stemadvies - maar betroffen ook de stemprocedures, die bij de CPN niet in de statuten of reglementen zijn vastgelegd.

In het nieuwe, uit 46 personen bestaande partijbestuur zijn slechts 24 leden van het oude partijbestuur herkozen. Van deze 46 partijbestuursleden hadden er 28 de voorkeur van het EO; in het oude bestuur waren dat er aanmerkelijk minder. Toch overheerste in de orthodoxe gelederen een gevoel van teleurstelling: men had kennelijk verwacht een grotere slag te slaan. Daarnaast was er onder de gestaalde kaders ook opluchting, omdat enkele prominente vernieuwingsgezinden evenmin ge(her-)kozen werden.

De tijd zal derhalve moeten leren of de gekozen koers voldoende ruimte biedt aan de vernieuwingsgezinden om hun plannen te verwezenlijken, dan wel voor de orthodoxe communisten binnen de partij de condities heeft geschapen om de balans toch weer in hun voordeel te doen doorslaan.

Tegenover de nogal ambivalente houding van de overwegend gematigd orthodoxen in de CPN, staat overigens die van de afgescheiden orthodoxen in de VCN. Deze laatsten zijn de mening toegedaan, dat de CPN sinds het jongste congres geen echte communistische partij meer is, en nu kennelijk definitief gekozen heeft voor vernieuwing. Zij denken dan ook serieus aan de oprichting van een nieuwe, orthodoxe CP in het najaar.

Of zij daarmee ook de lof van Moskou zullen oogsten is evenwel hoogst twijfelachtig: daar was men tot voor kort in elk geval de mening toegedaan, dat de CPN van binnenuit moet worden gesaneerd, dus "gezond" gemaakt. Een schisma is vanuit deze optiek dan ook een ondeugdelijk middel tot dat doel.

.....

RECHTS-EXTREMISME

De Centrum Partij

Na het vertrek van drs H. JANMAAT uit de Centrum Partij werd geconstateerd, dat de situatie binnen de partij zich kenmerkte door inactiviteit. In de periode oktober-december 1984 heeft zowel bij de leiding als bij de leden een herbezinning op en inventarisatie van de toekomstmogelijkheden van de Centrum Partij plaatsgevonden. Men besteedt nu aandacht aan het nieuwe gezicht van de partij, omdat men uit tactische overwegingen af wil van het single-issue-imago van de immigranten- problematiek.

Bij de CP wordt thans gewerkt aan de scholing van het toekomstige kader en aan de interne structuurvorming en uitbouw van de partij.

Met vereende krachten wordt daarnaast gewerkt aan de verkiezingen voor de Tweede Kamer in 1986. Over het resultaat daarvan is men optimistisch, al zijn er ook strubbelingen over de invulling van de kandidatenlijst.

Remigratie

noodzaak!

Centrumpartij

TEL. 070 - 46 52 30 - POSTBUS 670 - DEN HAAG

Ondanks deze problemen zijn er ook enkele lichtpuntjes voor de partij. Veel leden, die met JANMAAT waren overgegaan naar de Centrum Democraten, komen nu weer bij de Centrum Partij terug. Voorts kan de partij de gemeenteraadszetel in Almere gaan innemen welke vrijkomt door het vertrek van FRESCO. De jongerenvereniging van de Centrum Partij, de Jonge Geuzen, heeft besloten naar het voorbeeld van de CP te gaan werken aan het herstel van de vereniging.

In dit kader zal het blad "De Jonge Geus" frequenter gaan verschijnen en zal men actief leden gaan werven door folderverspreiding. De Jonge Geuzen hebben te kennen gegeven op geen enkele wijze betrokken te willen worden bij de conflicten binnen de moederpartij, omdat dit niet de belangen en de doelstellingen van jeugdig Nederland dient, waarvoor de vereniging heet te zijn opgericht.

De Centrum Democraten

De Centrum Democraten van Hans JANMAAT blijken ondanks in het recente verleden gehouden folderacties weinig leden in te schrijven. De in de pers naar buiten gebrachte ruzies, die zich afspeelden rond het ontslag van de fractiemedewerkers en VIERLING, zullen de partij dan ook zeker geen goed doen. Via de pers heeft JANMAAT onlangs laten weten, dat hij het behalen van slechts een zetel niet als overwinning zou beschouwen. Hij voelt er namelijk niets voor nog eens vier jaar alleen in de Kamer te zitten.

Viking Jeugd/Consortium Jongeren/Neerlands Herstel

De Viking Jeugd is in februari 1985 opgeheven en de leden ervan zijn opgegaan in een nieuwe organisatie "Consortium Jongeren", de jeugdbeweging van het door mevrouw ROST van TONNINGEN in het leven geroepen Consortium de Levensboom.

Joop ZWART - voorzitter van de extreem-rechtse organisatie "Neerlands Herstel", die een nauwe politieke relatie onderhoudt met mevrouw ROST van TONNINGEN

Deze partij werd in 1984 opgericht door Joop ZWART en mevrouw ROST van TONNINGEN met het doel te functioneren als overkoepelend orgaan voor rechtse groepen en organisaties. Intussen probeert Joop ZWART het oude gezegde "als twee honden vechten om een been, loopt de derde ermee heen" toe te passen door zich in te laten schrijven in het kiesregister om mee te kunnen doen aan de Tweede-Kamer-verkiezingen van 1986. Terwijl de Centrum Partij en de Centrum Democraten onderling ruzien, probeert ZWART de stemmen die hier te behalen zijn in de wacht te slepen.

III. ACTIVISME-TERRORISME

Het Anti-Militaristies Onderzoeks Kollektief

"Wij streven een radicalisering na van het denken over en de strijd tegen (kern)bewapening en oorlogsdreiging. Teveel nog blijft dat steken in morele verontwaardiging en emotioneel verzet.

Wij zouden de discussies derhalve graag sturen in de richting van een strijd tegen de werkelijke oorzaken van het militarisme: het imperialisme en de NAVO" (Anti-Militaristies Tijdschrift 1e jaargang nr.1, maart '83.)

Geschiedenis

Alvorens nader in te gaan op de doelstellingen en activiteiten van het Anti-Militaristies Onderzoeks Kollektief (AMOK) moge hier eerst in het kort de ontstaansgeschiedenis van het Kollektief worden weergegeven. In dit verband is het wellicht tevens dienstig nog even de laatste levensjaren van de Bond voor Dienstplichtigen (de zogenaamde "witte"-BVD) te memoreren.

De in 1971 opgerichte Bond voor Dienstplichtigen was een anti-militaristische soldatenorganisatie, die bestond uit soldaten en burgers. De doelstelling van de Bond gold de bestrijding van het leger. Anti-militaristen dienden dan ook geen dienst te weigeren, maar juist in werkelijke dienst te gaan teneinde de krijgsmacht, die als belangrijkste steunpilaar van het huidige maatschappelijke bestel werd aangemerkt, van binnenuit te ondermijnen. Door discipline -ondermijnende acties en het voeren van de dagelijkse belangenstrijd der soldaten via een goede en strijd bare vakbond, de Vereniging van Dienstplichtige Militairen (VVDM), trachtte de Witte-BVD de krijgsmacht tot een voor de machthebbers onbetrouwbaar instrument om te vormen. Gesteld kan worden, dat de Bond deze doelstelling in de loop der jaren met wisselend succes heeft gerealiseerd. In het begin van de tachtiger jaren ontstonden strubbelingen in de Bond, die enerzijds van ideologisch-organisatorische en anderzijds van persoonlijke aard waren. Die interne problemen hebben uiteindelijk in januari 1984 geleid tot de opheffing van de Bond voor Dienstplichtigen. In een naderhand uitgegeven verklaring werd een aantal factoren genoemd die daarbij een rol speelden. Zo werd o.a. de jeugdige leeftijd van dienstplichtigen aangehaald, die er de oorzaak van zou zijn, dat de dienstplichtigen minder vakbondsbewust waren, waardoor er een gebrek aan actief kader optrad. Daarnaast moeten de toename van het aantal anti-militaristen, die een beroep deden op de Wet Gewetensbezwaarden en de algehele malaise van de linkse jongerenorganisaties in Nederland worden genoemd als redenen voor de opheffing. De overgebleven leden der Witte-BVD hebben hun eigen visies en inzichten op de revolutionaire anti-militaristische strijd echter geenszins afgezworen. Na het uiteenvallen van de Bond waren drie anti-militaristische stromingen te onderscheiden.

De eerste stroming bestond uit zogenaamde mobilisatiegroepen, waarin hoofdzakelijk ex-leden uit Amsterdam en Nijmegen actief waren. Het doel van deze groepen was de soldatenbeweging en de vredesbeweging tot een samenwerkingsverband te bewegen. Daartoe werden o.a. gefingeerde mobilisatie-oproepen onder grootverlofgangers verspreid, welke de geadresseerden gelastten aan bepaalde vredesactiviteiten deel te nemen.

De tweede stroming gaf er de voorkeur aan de anti-militaristische strijd via Rebel, de revolutionaire jongerenorganisatie van de trotskistische Socialistische Arbeiders Partij, voort te zetten, omdat dit de enige organisatie is die dezelfde standpunten ten opzichte van het militarisme huldigt als de leden van de bedoelde stroming. Daartoe behoren voornamelijk Amsterdamse ex-Witte BVD-leden, die als eerste actie een anti-militaristische bijlage bij een Rebel-krant hebben doen verschijnen. Daarnaast heeft Rebel recentelijk getracht invloedrijke posities te verwerven binnen de soldatenvakbond VVDM.

De derde stroming werd gevormd door Utrechtse ex-Witte BVD-leden rond het Anti-Militaristies Tijdschrift (AMT).

Anti-Militaristies Onderzoeks Kollektief (AMOK)

Via analyses en discussies in dit niet organisatiegebonden kwartaalblad trachten de scribenten een bijdrage te leveren tot de ontwikkeling van een brede en effectieve anti-militaristische beweging in Nederland. De deelgenoten in deze brede beweging zijn vredesactivisten, anti-imperialisten en anti-militaristen; deze afzonderlijke groepen hebben de strijd tegen het militarisme, dat zij als de pijler van het imperialistische systeem beschouwen, gemeen. Uit het eerste nummer van de tweede jaargang van het Anti-Militaristies Tijdschrift bleek, dat nieuwe activiteiten en de opheffing van de Bond voor Dienstplichtigen de aanleiding vormden tot een naamsverandering van deze groep ex-Witte BVD-leden. Het Anti-Militaristies Onderzoeks Kollektief - zoals de groep zich noemde - werd opgericht met het doel zowel het AMT als het documentatiecentrum onder een noemer te brengen. Dit documentatiecentrum bevat naast het archief van de Bond voor Dienstplichtigen een groot aantal militaire tijdschriften en andere publicaties over en van het militaire apparaat. Het centrum staat open voor personen of groeperingen, die informatie zoeken over het militaire apparaat ter voorbereiding van acties, eigen onderzoek en het schrijven van brochures. Voor de financiering van de activiteiten van AMOK is een steunfonds in het leven geroepen.

In september 1983 toonde AMOK reeds belangstelling voor inlichtingen- en veiligheidsdiensten, met als voornaamste oogmerken infiltratiepogingen in de vredesbeweging te onderkennen, agenten te ontmaskeren en de modus operandi te publiceren.

Daarnaast volgde in januari 1985 de oprichting van de "Speurgroep Stop de Kruisraket", een bundeling van diverse onderzoeksinitiatieven tegen de kruisraket. Het meest directe doel van deze speurgroep is het verzamelen, combineren en openbaar maken van informatie met betrekking tot de bouw(voorbereiding), de ruimtelijke ordening, de juridische aspecten, de openbare orde, de plaatsing en het operationeel worden van de kruisraketten.

"Daarnaast hopen we, dat door de dynamiek van de Speurgroep of beter nog: door komende acties, ook onbereikbaar lijkende informatie aan ons toegezonden zal worden", aldus de Speurgroep.

AMOK's visie op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten

Het hoofdkwartier van de Speurgroep en AMOK in Utrecht: naast voor rechts van rechts.

Een artikel in het Anti-Militaristies Tijdschrift van maart 1985 geeft een

overzicht van de geschiedenis van de Binnenlandse Veiligheidsdienst. De auteur, de bekende Boudewijn C., hanteert een tweetal thema's die in allerlei variaties steeds opnieuw opgeld doen. Het eerste thema

is nazi-Duitsland. Reeds voor de Tweede Wereld Oorlog, aldus C., collaboreerde de Nederlandse inlichtingen- dienst met de Duitsers, die diensten- gevolge na de Nederlandse capitulatie een effectief inlichtingen- net konden overnemen. Voorts

wordt de leiding van de na-oorlogse BNV, met name het eerste Hoofd van BNV en BVD, Mr EINTHOVEN, beschuldigd van "ontegenzeglijke" collaboratie met de bezetters gedurende de Tweede Wereldoorlog. Tenslotte worden de huidige door de Dienst gehanteerde methoden (bedreiging, afgedwongen medewerking en oncontroleerbare af luisterpraktijken) op een lijn gesteld met de methoden van de Geheime Staats Polizei der Nationaal Socialisten.

Het tweede thema geldt de niet te controleren werkwijze en activiteiten van de inlichtingendiensten. Alhoewel de taakomschrijving van die diensten staat vermeld in een Koninklijk Besluit en het parlement door middel van de Kamercommissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten de vinger aan de pols houdt, worden deze instellingen afgedaan met de constatering dat in de dagelijkse praktijk de geheimhoudingsplicht tegenover andere de bovengenoemde commissie zo stringent wordt geïnterpreteerd, ja zelfs tegenover de ministers, dat van een werkelijke controle geen sprake kan zijn. De auteur concludeert, dat "voorgenomen wettelijke basis het lang bestaande beeld van inlichtingen- en veiligheidspraktijken bevestigt, namelijk dat deze het daglicht, zelfs van een gemiddelde democratie, niet kunnen verdragen". AMOK beschouwt de werkzaamheden van zijn Kollektief als de enige en werkelijke controle op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten.

"The future according to AMOK"

De doelstelling van het AMOK, zoals verwoord in de eerste uitgave van het Anti-Militaristies Tijdschrift (1e jaargang no. 1) en de oproep van de "Speurgroep Stop de Kruisraket" om Onkruitachtige acties te voeren ter verkrijging van onbereikbaar lijkende informatie, krijgt in een artikel getiteld "Pleidooi tegen de geweldloosheid" een nogal grimmig vervolg. De auteur stelt, dat vredesclubs zoals het Inter Kerkelijk Vredesberaad en twee overkoepelende samenwerkingsverbanden van de vredesbeweging, het Landelijk Overleg van Overkoepelende Vredesorganisaties en het Komitee Kruisraketten Nee, zich in hun verzet tegen de kruisraketten en andere oorlogsvoorbereidingen hebben vastgelegd op een dogmatische afwijzing van het gebruik van geweld. Het is dan ook niet verwonderlijk, dat AMOK zich affinieert met het meest radicale deel van de Nederlandse vredesbeweging, namelijk BONK. Voor de goede orde dient te worden vermeld, dat de schrijver onder "geweld" met name direct fysiek geweld tegen personen bedoelt. Hij signaleert voorts, dat geweld ook een revolutionaire rol in de geschiedenis speelt en een werktuig kan zijn waarmee de maatschappelijke beweging zich een weg baant, teneinde verstarde, afgestorven politieke vormen te verbrijzelen. Zo merkt hij op: "Ook de inmiddels zeer rijke ervaringen van de internationale arbeidersbeweging en van de vrijheidsbewegingen in de Derde Wereld tonen zonder uitzondering aan, dat het kapitalisme en daarmee het imperialisme, militarisme en oorlog niet afgeschaft kunnen worden zonder geweld. De aanvaarding van de zichzelf opgelegde beperking "geweldloos" kan daarbij alleen maar hinderlijk zijn".

Waar deze opstelling in de dagelijkse praktijk toe kan leiden, toont het volgende citaat: "Het blijkt wel degelijk mogelijk om een soort guerrilla-acties uit te voeren en tot een succes te maken als deze plaatsvinden op een moment, een plaats en een manier, die niet zijn opgedrongen door de Staat, maar zelf gekozen zijn".

Als voorbeelden van dergelijke acties worden genoemd de Vondelstraatactie en de diverse (sabotage)acties van Onkruit. Daarnaast kan geweld, zoals omschreven door de schrijver van het bovengenoemde "Pleidooi", in de toekomst niet worden uitgesloten.

ANTI-KERNENERGIE BEWEGING

Na een periode van betrekkelijke rust lijkt het er op, dat mede door de regeringsplannen voor de bouw van nieuwe kerncentrales en de bovengrondse opslag van radioactief afval de AKB weer meer geïnspireerd aan haar verzet uiting zal willen geven. Een aantal omstandigheden doet vermoeden dat dit verzet dan een ander karakter dan voorheen zal krijgen.

Kernenergie en Militarisme: een twee-eenheid

In de visie van de "Beweging" zijn kernenergie en militarisme verzetsdoelen van gelijkwaardig belang en liggen zij in elkaars verlengde. De kernen binnen de "Beweging" duiden zichzelf dan ook aan als Basisgroepen tegen Kerngeweld en Militarisme. In het eerste kwartaal van 1985 vond een viertal acties van uiteenlopende aard plaats,

De negatieve ervaringen van de actievoerders in deze periode - in de vorm van infiltratie en arrestaties- zullen mogelijk effect hebben op de aard van nog te realiseren verzetsdaden.

Gevolgen van infiltratie-angst

Met name de bij acties gebleken of vermoede infiltraties hebben o.a. bij de AKB-ers een reeds langer bestaande tendens versterkt om zich nog meer dan voorheen toe te leggen op geheim voorbereide en snel uitgevoerde, kleine maar harde operaties. Nadat op 25 februari jl. een bezetting van het terrein van de kerncentrale te Dodewaard was mislukt omdat de (tot verrassing van de 350 activisten aanwezige) politie en ME onmiddellijk ingrepen, weerklonken kreten als "dood aan de ME" en "dood aan de infiltranten".

Het feit, dat zowel de actie als het geheime alternatieve actiedoel waren uitgelekt, heeft een grote frustratie teweeggebracht en de mening versterkt dat grootschalige geheime acties tot mislukken gedoemd zijn. De discussie over het al dan niet "ondergronds" gaan is hierdoor opnieuw losgebroken.

Het feit dat kleinschaliger acties, gericht tegen het Ministerie van Economische Zaken (22-1) en UCN-Almelo (2-3) min of meer succesvol waren, althans niet uitgelekt bleken, zullen de overtuiging doen groeien dat dit soort acties de voorkeur verdient.

De nasleep van de actie bij UCN heeft daarnaast nog een ander effect gesorteerd: de arrestaties, die bij deze gelegenheid plaatsvonden, hebben bij een deel van de AKB-activisten nogal wat angst ingeboezemd.

In een eerste reactie op de arrestaties werd gesteld, dat nu nog slechts twee actievormen overblijven: de openbare, breed opgezette demonstratieve en geweldloze actie, zoals die in Middelburg op 9 maart plaatsvond (pl.m. 1500 deelnemers), en de door een zeer kleine groep voorbereide en uitgevoerde, geheime harde actie.

OPLEIVING TERRORISME IN WEST-EUROPA

De actuele internationale ontwikkelingen

Eind vorig jaar werd West-Europa opgeschrikt door een nieuwe golf van terroristische activiteit. Aan de reeds bekende links extremistische groeperingen kon een nieuwe toegevoegd worden, te weten de "Cellules Communistes Combattantes", die in België van zich deden spreken door het uitvoeren van een reeks bomaanslagen. Evenals de gewelddadige acties, die door de Rote Armee Fraktion in West-Duitsland, door Action Directe in Frankrijk en door de Rode Brigades in Italië werden uitgevoerd, werden deze aanslagen geadverteerd als onderdeel van de strijd tegen de "imperialistische krachten" in Europa. De Verenigde Staten, haar Westeuropese bondgenoten en de NAVO worden in linksextremistische kringen als exponenten van deze imperialistische krachten beschouwd.

Het anti-NAVO-thema, dat het nieuwe terrorisme inspireert, werd geboren in het begin van de jaren tachtig, toen de Rode Brigades zich gingen richten tegen functionarissen en structuren van de NAVO als belangrijkste doelwitten van hun strategie. Ook de recente gewelddadige acties werden over het algemeen gericht tegen bij de Verenigde Staten en bij de NAVO in gebruik zijnde militaire installaties en voor hen werkende defensie-orderbedrijven. Men mag hier echter niet de conclusie aan verbinden, dat de anti-imperialistische campagne enkel gevoerd wordt uit pacifistische motieven tegen de bewapeningswedloop, maar dat de omverwerping van de zgn. imperialistische gevestigde orde en de vestiging van de dictatuur van het proletariaat het uiteindelijke doelwit vormt. Aanvankelijk hadden de aanslagen in de ons omringende landen niet het geweldsniveau van met name de RAF-acties in de jaren zeventig. De moorden, die AD en RAF respectievelijk pleegden op de directeur internationale zaken van het Franse ministerie van Defensie AUDRAN en op de Duitse industrieel ZIMMERMANN betekende echter een verharding van de actievorm en vertoonden parallellen met de moordaanslagen, die in het verleden door de RAF in het kader van de stadsguerrilla werden uitgevoerd.

Ook de Belgische CCC kondigde in haar laatste claimbrief aan, dat de eerste fase van de strijd, waarin slechts materiele schade werd veroorzaakt, werd afgesloten. De volgende fase, waarin de mogelijkheid van "executies" niet kon worden uit gesloten, zou nu een aanvang nemen. Tot op heden hebben de CCC dit dreigement nog

niet uitgevoerd. Toch lijkt het niet uitgesloten, dat de CCC met name na de moorden op AUDRAN en ZIMMERMANN nu in een zodanige positie t.o.v. hun terroristische strijdmakers elders in Europa zijn komen te verkeren, dat zij om hun geloofwaardigheid te behouden hun uitspraken wel haast gestand moeten doen en derhalve daadwerkelijk een moordaanslag uitvoeren.

Het Westeuropese Anti Imperialistische Front

Parallel aan deze escalatie van geweld in Europa voltrok zich nog een andere, zeker zo belangrijke ontwikkeling.

Op initiatief van de RAF (en met name van haar gedetineerde leden) werd de oprichting van een West Europees Anti-imperialistische Front aangekondigd.

Dit monsterverbond zou alle links-extremistische organisaties in Europa verenigen, met het oogmerk om door middel van wederzijdse symbolische, ideologische en logistieke ondersteuning de omverwerping van het imperialistische systeem te bespoedigen.

Diverse organisaties trachtten in verband hiermee de indruk te wekken dat er goede onderlinge contacten bestaan.

Een aantal feiten duidt er op, dat er in elk geval sprake is van een relatie c.q. actie-afstemming tussen RAF en Action Directe. Hun aanslagen van de laatste maanden richtten zich in toenemende mate tegen gelijksoortige doelen.

Zo waren de moordaanslagen op AUDRAN en ZIMMERMANN qua modus operandi vergelijkbaar. Zij roepen herinneringen op aan de moorden, die in de jaren zeventig door de RAF in het kader van de stadsguerrilla werden gepleegd.

Onderlinge "symbolische support" zou kunnen blijken uit de naamgeving van de zogenaamde commando's, die de aanslagen voor zich opeisten.

De moord op AUDRAN werd geclaimd door het Action Directe- "commando Elisabeth von DIJCK", zo genoemd naar de in 1979 om het leven gekomen RAF-terroriste. Het RAF- "commando Patsy O'HARA" verwijst naar een in 1981 overleden IRA-hongerstaker.

Door de verschillende organisaties werden in verklaringen, waarin verantwoordelijkheid voor aanslagen werd opgeëist, nagenoeg gelijkkluidende teksten gebruikt.

Hieruit zou kunnen worden afgeleid, dat ze nagenoeg dezelfde ideologie aanhangen, althans zich onderling verwant voelen.

Als blijk van logistieke samenwerking kan worden gezien, dat de RAF, AD en CCC gebruik hebben gemaakt van springstof die afkomstig lijkt te zijn van een partij van 813 kilo, die in juli 1984 in Ecaussines (Belgie) werd ontvreemd.

Bij de pogingen tot aanslag op een NAVO-school te Oberammergau, geclaimd door de RAF, en op het gebouw van de Westeuropese Unie te Parijs, geclaimd door Action Directe werd aan de hand van de aangetroffen lonnummers vastgesteld dat de gebruikte springstof van de genoemde partij afkomstig zou kunnen zijn. Bij andere in dit verband relevante aanslagen, zoals die op de NATO-pijpleidingen in Belgie, geclaimd door de CCC, wijzen de resultaten van het laboratoriumonderzoek eveneens in deze richting.

De voorlopige conclusie uit de jongste gebeurtenissen is, dat hoewel de onderscheiden organisaties elkaar ondersteunen, en met name Duitse en Franse terroristen nauw lijken te hebben samengewerkt bij de jongste acties zij tot dusver in het nationale vlak autonoom zijn in het uitvoeren van terroristische acties.

Men kan dan ook niet generaliserend stellen, dat er sprake is van een breed "anti imperialistisch Front" in Europa.

De suggestie van een dergelijke eenheid in de strijd wordt versterkt door de tendentieuze berichtgeving in de media.

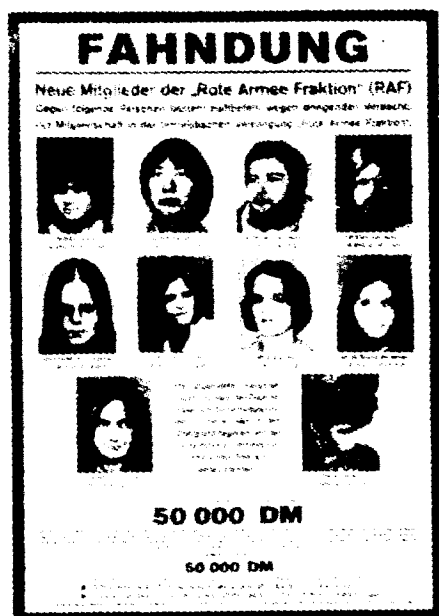
Hongerstaking als middel in de strijd

Niet alleen via gewelddadige acties trachten de Europese terroristen indruk te maken op de volksmassa's. Zoals reeds eerder gebeurde, werd ook recentelijk de hongerstaking door gedetineerde terroristen weer als propagandamiddel en als katalisator voor harde acties ingezet.

Op 4 december 1984 gaven de eerder dat jaar gearresteerde RAF-terroristen Brigitte MONHAUPT en Christian KLAR in een verklaring voor de rechtbank het signaal voor een gecoördineerde hongerstakingsactie. Tevens riepen zij op tot "eenheid in de strijd tegen de imperialistische krachten", waarna - met name - de Bondsrepubliek en Frankrijk geconfronteerd werden met een groot aantal terroristische acties in de vorm van bomaanslagen op NATO-objecten en bedrijven, die zijn ingeschakeld in het militaire productieproces. Hieruit blijkt ten overvloede, dat de eisen voor lotsverbetering der gedetineerden ondergeschikt waren aan het mobiliserend effect van de hongerstaking. Uit documenten,

gevonden na de aanslag op ZIMMERMANN, bleek, dat de RAF-gedetineerden de mening waren toegedaan, dat de hongerstaking de gewenste eenheid tot stand had gebracht en dus aan haar doel had beantwoord, zo dat ze kon worden beeindigd.

De hongerstaking was echter niet alleen succesvol als startsein voor een gezamenlijk anti-imperialistisch offensief van tenminste een deel van de Westeuropese RAF-aanhang, maar heeft ook tal van politici anders doen aankijken tegen de beweerde misstanden in Westduitse gevangenissen. De gedetineerde terroristen gebruikten hun hongerstaking voorts in eigen land als recruteringsmiddel voor een nieuwe generatie extremisten.

RAF-Fahndungsplakat

De Nederlandse situatie

Tot nu toe bleef Nederland verschoond van acties met een dergelijk gewelddadig karakter.

De reacties van Nederlandse activistische kringen waren meer van demonstratieve aard en kwamen met name uit de harde kern van de "Beweging" en van de kant van het voormalige Rood Verzetfront (een Nederlandse, op de RAF georiënteerde support-groep uit de jaren zeventig).

Ten tijde van de massale hungerstaking van RAF-gedetineerden werd door middel van een tweetal propagandistische bijeenkomsten, een drietal demonstraties bij Westduitse diplomatieke vestigingen en een actie waarbij een D-trein tot stoppen werd gedwongen, sympathie betuigd met de gedetineerde RAF-gevangenen.

Vooral bij de organisatie van de beide genoemde bijeenkomsten waren personen betrokken, die nauwe contacten onderhouden met gelijkgestemde personen in de RAF-sfeer. De beeindiging van de hungerstakingsactie door de RAF-gedetineerden leidde tot een duidelijke vermindering van activiteit in de sfeer van de RAF-support in Nederland.

In kringen van de beweging werd een manifest verspreid, opgesteld door een aantal Nederlandse RAF-sympathisanten, waarin werd gesteld dat Nederland een van de weinige landen in Europa is, waar geen "effectief anti-imperialistisch verzet" wordt gevoerd. In het manifest wordt opgeroepen tot hervatting van de discussie teneinde een collectief anti-imperialistisch front tot stand te brengen.

De naspeuringen, welke inmiddels zijn verricht om eventuele (logistieke) steunpunten van het Westeuropese terrorisme in Nederland te onderkennen, heeft mogelijk enkele relevante gegevens opgeleverd.

Er bestaan evenwel geen aanwijzingen, dat momenteel in Nederland een terroristische groepering bestaat of gevormd wordt, die in ideologisch opzicht, danwel qua gewelddadig niveau vergeleken kan worden met de genoemde buitenlandse organisaties. Evenmin zijn indicaties verkregen met betrekking tot voorgenomen terroristische aanslagen van de kant van organisaties tegen civiele en/of militaire doelen in Nederland. Wel zijn er aanwijzingen, dat enkele personen uit de zogenaamde harde kern van de "Beweging" en voormalige leden van het Rood Verzetfront a titre personnel contacten onderhouden met (vertegenwoordigers van) genoemde terroristische organisaties.

Zij moeten in staat en bereid worden geacht logistieke support-activiteiten te verrichten voor buitenlandse terroristen.

Toekomstverwachting

In de communique's van "Action Directe", "RAF" en de "CCC" kwam eerder tot uiting dat in West Europa gezamenlijke harde acties konden worden verwacht. Nu de hongerstaking van de gedetineerde RAF-leden is beeindigd, is het gevaar voor gewelddadige repercussies naar aanleiding van overlijden van de betrokkenen echter verdwenen.

Overigens dringt zich de vraag op of Nederland alleen maar functioneert als een soort "safe-house" voor Westeuropese terroristen of dat er toch nog rekening moet worden gehouden met harde acties h.t.l. tegen Westduitse, Amerikaanse en NATO-objecten, zoals deze thans in de ons omringende landen voorkomen.

De vraag is dan vooral of ons land voor terroristische aanslagen op personen gespaard zal blijven. In elk geval blijft er voldoende aanleiding om - evenals in de jaren zeventig - rekening te houden met op zijn minst de tijdelijke aanwezigheid in Nederland van leden van buitenlandse links-extremistische c.q. terroristische organisaties.

Toch zal in de naaste toekomst ook in ons land nog rekening moeten worden gehouden met de mogelijkheid van nieuwe, harde acties; immers:

- Geografische spreiding van terroristische acties in het kader van een zgn. "anti-imperialistisch front", blijft denkbaar.
- Vanuit de gedachte, dat demonstratieve c.q. propagandistische acties geen effect meer sorteren, zal door activisten meer en meer naar harde actiemiddelen worden gegrepen (frustratie-gedachte).
- De consequentie hiervan kan zijn dat het aantal groepen, dat zich voor eigen politieke doeleinden gaat bedienen van terroristische middelen, verder zal gaan toenemen (besmettings-gedachte).

Ook vanuit de zgn. "Beweging" wordt de laatste tijd in breder verband opgeroepen tot "verdergaand en harder verzet", dat maatschappijontwrichtend en maatschappijverstorend zou moeten werken. Voorts is bij de Basisgroepen tegen Kerngeweld en Militarisme de tendensesignaleerd om "ondergronds" te gaan en nog meer autonoom te handelen.

Dit alles impliceert niet direct, dat zich ook boven de Beweging terreurwolken samenvakken. Het is echter wel zaak om de milieus, waar zich radicale ontwikkelingen voordoen, met het oog hierop zorgvuldig te blijven observeren.

.....